

TEKNİK VE KAVRAM BAĞLAMINDA ÇAĞDAŞ BİR BASKİRESİM SANATÇISI: ENDI POSKOVIC

Selvihan KILIÇ ATEŞ *

Özet

“Teknik ve Kavram Bağlamında Çağdaş Bir Baskiresim Sanatçısı: Endi Poskovic” isimli araştırmanın konusu; Saraybosna’da doğan ve Amerika’ya göç eden akademisyen bir sanatçının konu seçileri ve teknik uygulamaları ile baskiresme yaklaşımının incelenmesidir. Bu çalışmada amaç; sanatçının teknik çözümlenmeleri ve kavram bağlamında eserlerini nasıl kurguladığı, hangi yöntemleri kullandığını incelemek ve teknolojik yeniliklere uyarlanan çalışmaların baskiresim disiplini içindeki yerinin araştırılmasıdır. Çalışma kapsamında, sanatçı hakkında yazılan yazılar, sergi katalogları, kişisel web sitesi, internet haberleri incelenmiş ve sanatçı tarafından elektronik posta aracılığıyla paylaşılan bilgilerden yararlanılmıştır. Çalışmanın kuramsal kısmında kaynak tarama, eser inceleme ve elektronik ortamda gerçekleştirilen karşılıklı görüşme gibi nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Makale, çağdaş baskiresim sanatçıları içinde etkili bir üretim alanına sahip olan Endi Poskovic’i baskiresim serileri çerçevesinde incelemeyi hedeflemesi, Türkçe baskiresim literatürü oluşturması ve kendinden sonra yapılacak olan araştırmalara kaynak sağlaması açısından önem arz etmektedir. “Teknik ve Kavram Bağlamında Çağdaş Bir Baskiresim Sanatçısı: Endi Poskovic” isimli araştırma sonucunda; kavram, teknik, kurgu ve anlam gibi bağlamlarla Endi Poskovic’in güncel baskiresim üretimlerine, teknik ustalığına, geleneksel bir tekniği çağdaş bir anlatımla ve teknolojiyle nasıl ele aldığına yönelik tespitlerde bulunulmuştur. Sanatçının baskiresimleri hem konu hem de kompozisyon olarak beş farklı seri olarak değerlendirilmiştir. Göçmen bir sanatçı olarak, yaşadığı ve geride bıraktığı coğrafyalarda deneyim ve kazanımlarının eserlerini nasıl etkilediğine vurgu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Baskiresim, Göç, Amerikan Sanatı, Bosna-Hersek, Çağdaş Baskiresim

* Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Baskı Sanatları Bölümü, selvihan@balikesir.edu.tr

***A CONTEMPORARY PRINTMAKER IN THE CONTEXT OF TECHNIQUE AND CONCEPT:
ENDI POSKOVIC***

Abstract

The subject of the research named “A Contemporary Printmaker in the Context of Technique and Concept: Endi Poskovic”; it is the examination of an academician artist who was born in Sarajevo and immigrated to America, and his approach to printmaking with subject choices and technical applications. The purpose of this study is; to examine how the artist constructs his works in the context of technical analysis and concept, which methods he uses, and to investigate the place of works adapted to technological innovations within the discipline of printmaking. Within the scope of the study, the articles written about the artist, exhibition catalogs, personal website, internet news were examined and the information shared by the artist via e-mail was used. In the theoretical part of the study, qualitative research methods such as source scanning, work review and electronic communication were used. The article is important in terms of aiming to examine Endi Poskovic, who has an effective production area among contemporary printmaking artists, within the framework of printmaking series, creating a Turkish printmaking literature and providing resources for future researches. As a result of the research named “A Contemporary Printmaker in the Context of Technique and Concept: Endi Poskovic”; with contexts such as concept, technique, fiction and meaning, Endi Poskovic's current printmaking productions, his technical mastery, how he handles a traditional technique with a contemporary expression and technology have been determined. The artist's prints have been evaluated in five different series, both as subject and composition. As an immigrant artist, it was emphasized how his experiences and achievements in the geographies he lived and left behind affect his works.

Keywords: Printmaking, Immigration, American Art, Bosnia Herzegovina, Contemporary Printmaking

Giriş

Baskiresim alanındaki çalışmaları ile tanınan uluslararası bir sanatçı ve akademisyen olan Endi Poskovic (1969), Bosna Hersek-Saraybosna'da doğmuş ve büyümüştür. Yugoslavya, Norveç ve ABD'de eğitim görmüş, küçük yaşlardan itibaren müzik ve sanat eğitimi almış hatta 1980'li yıllarda Avrupa ve Orta Doğu'daki festivallerde Batı Balkanlar'ın geleneksel müziklerini icra etmiştir. Saraybosna Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi'nde Grafik Sanatlar lisans eğitimini 1990 yılında tamamladıktan sonra Norveç

hükümeti tarafından desteklenen Minnefindet Bursu ile bir yıl Nynorsk dili ve kültürü eğitimi almıştır. Poskovic, Norveç'teki eğitiminin ardından Amerika Birleşik Devletleri'ne taşınmış ve Buffalo'daki State University of New York'ta Baskiresim alanında yüksek lisans eğitimi almıştır.

2008 yılında Michigan Üniversitesi'ni Stamps Sanat ve Tasarım Okulu'nda çalışmaya başlayan ve halen Profesör olarak görevini sürdüren Poskovic, daha önce Whittier College, Columbia College Chicago, Ball State Üniversitesi, California Eyalet Üniversitesi-Long Beach, Kuzey Carolina Üniversitesi-Chapel Hill'de ve Daemen Koleji'nde dersler vermiştir. Asya, Avrupa, Orta Doğu ve Kuzey Amerika'daki üniversitelerde ve müzelerde konferanslar vermiş ve çok sayıda uluslararası etkinliğe katılmıştır. Poskovic, 2012 ve 2015 yıllarında baskiresim alanındaki en büyük ve en önemli uluslararası yarışmalardan biri olan Krakow Uluslararası Trienali'nin Uluslararası Jürisi üyeliği yapmıştır. Poskovic'in eserleri; Tayvan'da Taichung Bienali, Polonya'da Krakow Trienali, Kanada'da la Biennale de Trois-Rivières, Almanya'da Deutsche Triennale Frechen, Çin'de Shanghai Print International Biennial, Bienal Internacional de Grabado Caixanova gibi dünya çapında çok sayıda önemli bienal ve trienalde sergilenmiştir. Ayrıca eserleri Philadelphia Sanat Müzesi; Fogg Sanat Müzesi-Harvard Üniversitesi; Detroit Sanat Enstitüsü, Güney Kore Jincheon Sanat Müzesi, Finlandiya Vaasa Ostrobothnian Müzesi, New Orleans Sanat Müzesi, Orange California County Sanat Müzesi, Iowa Üniversitesi Stanley Sanat Müzesi, Fransa Musée d'Art Çağdaş Fernet Branca-Saint-Louis gibi dünyanın pek çok yerinde önemli müze koleksiyonlarında yer almıştır.

Poskovic; çeviri, çok katlılık ve seri olma kavramlarından yola çıkarak yaratıcı uygulamalarla teknolojiyi basılı görüntünün belirli özelliklerini keşfetmenin bir yolu olarak kullanmıştır. Seriler şeklinde ürettiği baskiresimleri aracılığıyla yer değiştirme, sürgün, hafıza ve uzlaşma temaları öneren temsiller oluşturmaya çalışmıştır. Görsel ve metni birleştiren Poskovic; “Majestic” ve “La Souffrance et L’Aventure” serisi ile izleyiciyi yeniden yorumlamaya yönlendirmiştir. “La Cérémonie” serisinde, bazen metin ve görsel birlikteliğinden bazen de sadece görselin dilinden yararlanmıştır. “Crossing” ve “Dream” adlı serilerinde ise, kendi kişisel tarihini, kültürel ve çevresel dönüşümü araştırmıştır (University, 2021). Çalışmanın konusunu, Endi Poskoviç'in belli konular çerçevesinde ürettiği baskiresim serileri oluşturmaktadır. Bu serilerin ele alınması sanatçının çağdaş yaklaşımları ve üretim mantığı açısından önemlidir. Araştırmada, uzun yıllardan beri baskiresim yapan sanatçının kurgu, yöntem ve teknik yaklaşımları ile teknolojik yeniliklerle uyarlanan çalışmalarına odaklanılmıştır. Geleneksel baskiresim tekniklerini çağdaş bir anlayışla kullanan sanatçının benimsediği çalışma yöntemlerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Seçilen eserler, sanatçının baskiresim üretimleri ile konu seçimlerini göstermiş ve

geleneksel bir tekniği çağdaş bir anlatımla ve teknolojiyle nasıl kullandığına yönelik tespitlerde bulunulmuştur.

Yöntem

“Teknik ve Kavram Bağlamında Çağdaş Bir Baskıresim Sanatçısı: Endi Poskovic” isimli makalenin araştırma sürecinde, sanatçının eserleri, konu seçimi ve teknik yaklaşımı nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde ele alınarak incelenmeye çalışılmıştır. Endi Poskovic tarafından elektronik posta aracılığıyla paylaşılan bilgiler ve sanatçı hakkında yazılan yazılar, sergi katalogları, kişisel web sitesi, internet haberleri ile makale şekillenmiştir. Çalışmada, kaynak tarama, eser inceleme ve elektronik ortamda gerçekleştirilen karşılıklı görüşmeler ile sanatçının baskıresimleri ve teknik çözümlenmeleri araştırılmış ve betimsel açıdan incelenmiştir.

Bu çalışma kapsamında ele alınan sanatçının web sayfası ve hakkında yapılan araştırmalar incelendiğinde, çalışmalarının seriler şeklinde gruplandığı görülmüştür. Serileri temsil eden görseller, detaylı bir taramanın ardından araştırmanın amacına uygunlukları doğrultusunda seçilerek değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında analiz edilen serilere ilişkin görsellerin belirlenmesinde nitel araştırma, amaçlı örnekleme yöntem türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Değerlendirilen sanatçı ve eser görsellerinin çalışma kapsamında kullanılabilmesi için gerekli süreçler işletilmiş ve sanatçının kendisinden gerekli izinler alınmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Endi Poskovic baskıresimlerinde; erken dönem sineması, Japon Ukiyo-e baskıları ve Avrupa Propaganda posterleri gibi çeşitli etkilerden yararlanmışır. Baskıresim ve çizimlerinde hem geleneksel yöntemleri hem de CNC gibi post dijital yöntemleri kullanmıştır. Görsel işaretlerin günlük yaşamdaki ikilemlerini düşündüren imgelerini oluşturmak için gerçek veya hayali görüntülerle kesişim, yer değiştirme, dönüşüm ve canlandırma temalarını içeren bir anlatı dilini keşfetmeye çalışmıştır. Poskovic, dokunsal ve gerçek ile bağ kuran çalışmalarında, kompozisyon kurallarının yeni bir görsel anlatı ilişkisine dönüşmesini sağlamıştır. Sanatçı görsel, teknik veya kavramsal bakış açısıyla baskıresimlerini bir cümle ile birleştirerek anlamını genişletmiştir. Birden fazla anlam içeren çok renkli baskıresimler, sözcüklerle daha ilgi çekici hale gelmiş, görüntü ve bağlamından arındırılmışır.

Bir izleyici bu manzaralarda neler olup bittiğini açıklamayı başardıysa bile, görüntünün altındaki zarif bir şekilde yazılmış metinler şaşırtıcı bir karşıt etki sağlar. Görsellere bakmadan önce etiketleri okuma eğiliminde olduğumuz için, yazılı sözcükler, ifadeler anlamsız olsa bile büyük bir güce sahiptir. Görsellerin altına yazılan kelimeler Poskovic'in baskılarının başlığı değildir. Bu ifadeler, bir izleyicinin görsel imgelerden türettiği yorumları saptırır ve yeniden yönlendirir. Görüntüler ve metin, birleşebilen veya birleşemeyen paralel parçalardır. Gerçek başlıklar, sanatçı tarafından baskı üzerine elle yazılır ve her bir baskıyı basmak için kullanılan blokların rengi ve sayısı ile değişir.

Poskovic'in esrarengiz metinleri ve resimleri, Goya'nın Los Caprichos (1799) ve Disparates veya Proverbios (yaklaşık 1819) serileri de dahil olmak üzere baskiresimdeki uzun bir geleneğe aittir. Poskovic'in alaycı bir şekilde ayırıcı yöntemi, "Ceci n'est pas un pipe" yazılı ifadesiyle 20. yüzyıl Belçikalı sürrealist Rene Magritte'nin The Treason of Images (1928-19) gibi resimlerine de bakıyor (Bu bir pipo değil). Poskovic'in siyah metin üzerindeki kırmızı harfleri aynı zamanda, fotoğrafik bir görüntü alanı üzerine yerleştirilmiş kırmızı veya siyah bantlar veya kâğıt parçacıkları üzerinde beyaz harfler kullanan çağdaş Amerikalı sanatçı Barbara Kruger'in daha ideolojik çalışmasını da hatırlatıyor. Çarpıcı kelime oyunu, Kaliforniyalı sanatçı William T. Wiley'i de anımsatıyor (Worthen, 2006, s.10).

Endi Poskovic'in çalışmalarında kullandığı imgeler ve sözcükler birleşerek ifadeyi güçlendirmiş, tek bir anlatının ötesinde zengin bir dil oluşturmuştur. Sanatçı, büyük boyutlu ve çok renkli baskiresimlerinde geniş açılı bir anlayış ile kurgusal manzaralarını betimlemiştir. Sembolizmle dolu manzaralar; sanat tarihi, edebiyat ve popüler kültüre göndermeler yapmış ve görüntülerin, başlıkların ve altyazıların bir arada kullanılması, çok katmanlı ve açık uçlu bir anlatım sağlamıştır (Licata, 1997). Gelenekten aldığı ilhamı teknik yeniliklerle harmanlayarak çalışmalarını üreten sanatçı, geçmiş ile günümüz arasındaki bağı koparmadan eserlerini üretmiştir. Sanatçının yeni ve yeniliği harmanladığı çalışmalarında; kimlik, göç, göçmenlik olgularının farkındalığında veya bilinçaltında yatan yaşanmışlıklarla eserler kendi bağlamını oluşturmuştur. Yeni yöntemler eserlerin hem kusursuzluğuna hem de üretim hızına katkı sağlamış çok kalıplı renkli baskiresim serileri ortaya çıkmıştır (Schmid, 2017). Üretken bir sanatçı olan

Endi Poskovic; kendini ve sanatını ifade etmekten, baskiresim pratiğine katkı sunmaktan ve sanatçı olarak dijital tekniklerle ilgilenenlere önyak olmaktan çekinmemiş ve bugünün imkanlarıyla izleyiciye hitap etmiştir. Pek çok sanatçı gibi geleneksel tekniklere bağlılığını korusa da farklı arayışlara açık olmuş ve üretim alanını tekniklerin çağa uyum sağlayarak yenilenmesi ve yeni dijital yaklaşımlara yönelmesi ile genişletmiştir. Sanatçının beş farklı seri olarak değerlendirilen baskiresimleri hem konu hem de kompozisyon olarak birbirinden ayrılmıştır.

La Souffrance et L'Aventure (Acı ve Macera)

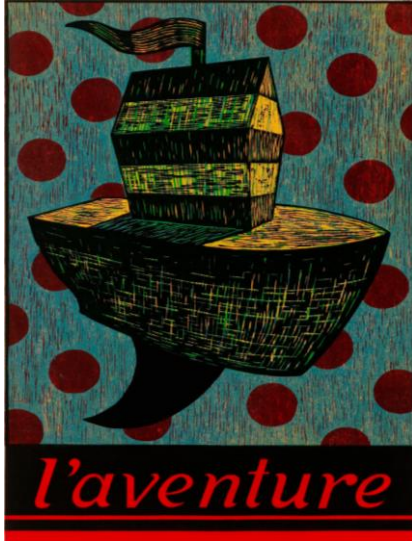
1998-2002 yılları arasında yaptığı “La Souffrance et L'Aventure (Acı ve Macera)” adlı ağaç baskı serisinde Endi Poskovic, oyuncaklar, kapısız ve penceresiz evler, bitkiler, çiçekler ve hayvanlar ile kurgulanan dışavurumcu görsel dil kullanılmıştır. Siyah renk, toparlayıcı unsur olarak kullanılarak uzaysal boşluk izlenimi etkili bir şekilde perspektifle işlenmiş, dokular ve desenlerle süslenmiştir. Boyama kitaplarındaki yıldızları ve kıvrımlı bulutları anımsatan formları çizgi filmlerin anlatımını benimsemiştir (Shinn, 2003). Ağaç baskının oyma araçlarıyla üretilen dokularından yararlanarak doygun renkli açık alanlar oluşturulmuştur. Renk ve dokularla güçlü bir etki yaratan baskiresimler, izleyiciye hem enerjik hem de durağan bir his vermiştir. Söz ve imge arasındaki kopuşun sanat tarihindeki örneklerinden farklı olarak Poskovic, hayali bir yorum kapısı açmakla daha çok ilgilenmiştir. Baskılardaki maceracı çağrışımlar, Avrupa seyahatlerinin ve siyasi posterlerin etkisini göstermiştir (Coldwell, 2018).

Baskiresimlerin alt kısmına düzgün bir şekilde yazılmış, Fransızca, İtalyanca ve Katalanca'dan ödünç alınan sözcükler ile Romence veya sözde Romence dillerdeki icat edilmiş ifadeler yer almıştır (Farber, 2007). “L'aventure, Fantazia, Antipathos, Emoi, Endiana, Dinosauria, Lilliputiano, Bon Voyage, Piretea, Souffrance ve Le Triumpho” gibi kelimelerin kullanıldığı baskılarda, siyah bir metin kutusunu andıran zemin üzerinde/içinde yazılan mavi, kırmızı, yeşil renkli sözcükler anlam oyunları yaratmış ve pankartlar gibi etkili anlatım oluşturmuştur. Endi Poskovic, çalışmaları hakkında kendi web sitesinde şu açıklamaları yapmıştır:

La Souffrance et L'Aventure Serisi'ndeki işler, sembol ve dil arasındaki oyun duygusuyla tanımlanıyor. Hayvanlar, bitkiler ve tuhaf ahşap yapılar gibi çeşitli konular, görüntünün altında görünen kendi sahte Romantik dilimde yaratılan kelimeler veya ifadelerle birleştirilir. Gerçeklik (metin) ile hayal gücü (imge) arasında ortaya

çıkan çizgi belirsiz hale gelir ve izleyiciyi anlam veya/hatta bir hikâye oluşturmaya teşvik eder. Tamamen açıklayıcı başlıklar, ayrımları daha da bulanıklaştırıyor (Poskovic, 2021).

Ağaç baskı tekniği ile küçük-büyük farklı boyutlarda kalıplar kullanılarak üretilen Poskovic'in stilize nesnelere; geçmişe, geleceğe ve yaşama dair anlatıları barındırmıştır. Dikey olarak tasarlanan seride izleyici, görsel nesnelere ve yazının odağında oluşturulan ikircikli anlam okumaları ile yönlendirilmiştir. Baskiresimlerde renk ve yazının birlikteliğiyle anlam derinleşmiş, etkili bir şekilde ifade bulmuştur.

Görsel 1: Bordo Kırmızısı Polka ve Kadmiyum Kırmızısı ile Azure Mavisinde Büyük Macera, Kozo Haini üzerine 4 bloktan 12 renkte el baskısı, 99x63,5cm, 1998.

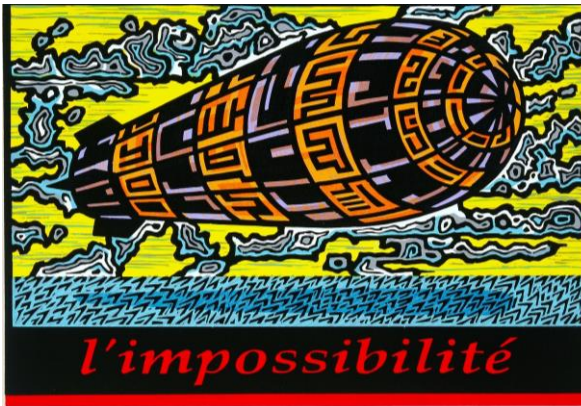
Görsel 2: Kadmiyum Kırmızısı ile Mercan Pembesi ve Derin Gök Mavisini Kabarıklı Bulutlar, Kozo Haini üzerine 4 bloktan 6 renkte elle basılmış ağaç baskı 99x63,5cm, 2000.

La Cérémonie (Tören)

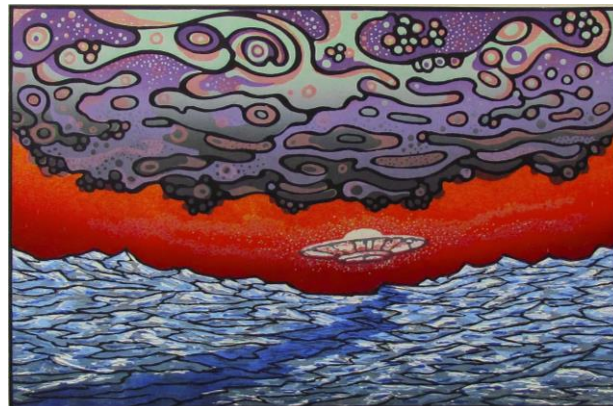
Poskovic'in günümüzde hala devam eden "La Cérémonie (Tören) Serisi", uzun bir zaman dilimine yayılmış ve farklı serilerde yer alan eserlerle eşzamanlı üretilen baskiresimlerden oluşmuştur. Diğerleri ile kıyaslandığında daha küçük boyutlu eserleri de içeren seri, çok katmanlı ağaç baskı tekniği ile üretilmiştir. Renk, şekil ve gerçeküstü imgelerin kurgusal yapısı ile baskılar tasarlanmıştır. Sıcak ve soğuk renklerle de fantastik bir atmosfer yakalayan imgeler daha etkileyici bir anlatıma kavuşmuştur.

Çalışmalarda, düzenli biçimsel oymalar kullanılarak malzemenin olanakları aşılmış ve yeni ifade dilleri aranmıştır. Çizgi filmlere göndermeler yapan kurgusal manzaralar, sanatçının geçmiş ile bağını gözler önüne sermiştir. Eserler; yaşananlara/anılara, yaşanacaklara birden çok anlam yükleyerek geçmiş ve şu ana ilintilenmiştir. Hem boşlukta salınan bir şekilde hem de imgelerin yönü ile bazen de yazı ile birlikte giderek artan ayrıntılarla kompozisyonda derinlik algısı yaratılmıştır.

“La Cérémonie Serisi”nde yer alan çalışmaların bir kısmı “La Aventure Continua, l’impossibilité, Rumor de Limites, Mystique en Amerique, Come es Esto Posible?” gibi pankart izlenimindeki kelime kutucukları ile desteklenirken diğerleri sadece görsel olarak sunulmuştur. Bilindik anlatılardan yararlanarak oluşturulan eserlerde, çağdaş dünyanın sıra dışı ve çatışma ile dolu bir portresi de betimlenmiştir. Baskılarındaki kendine has imgeler renk ile beraber dünyada var olan sorunlar karşısındaki tutumumuz ve suç ortaklığımızın metaforu haline gelmiştir (Grabowski, 2012). Sanatçı çalışmaları hakkında kendi web sitesinde şu açıklamaları yapmıştır: “2004 ve 2017 yılları arasında geliştirilen bir dizi deney, daha küçük işler ve benzersiz durumlar ve her bir görüntünün aynı anda hem soyut hem de ayırt edilebilen bir alana bir pencere yansıttığı Majestic Serisiden daha büyük çalışmalarla eşzamanlı olarak geliştirilmiştir (Poskovic, 2021).”

Görsel 3: Kırımızı-Küçük Versiyonlu Sarı, Turuncu ve Açık Yeşim renginde Körfez Üzerinde Güneşli Bir Gün, Rives BFK üzerinde 4 bloktan 12 renkte basılmış ağaç baskı, 57,5 cm x 72 cm, 2004.

Görsel 4: Alizarin Kızıl ve Gri Üzerine Mor Bulut ile Gece Gözcüsü (M.K. için), Kitakata washi üzerinde 5 bloktan 18 renkte basılmış ağaç baskı, 40,5x 51cm, 2013.

Majestic (Görkemli)

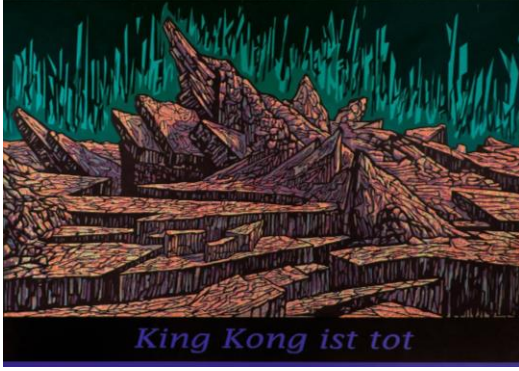
2002-2013 yılları arasında yaptığı “Majestic (Görkemli)” adlı baskiresim serisinde, yatay, sembolik anlamlarla yüklü manzaralar ile kurgulanan görsel bir dil kullanılmıştır. Poskovic, pitoresk arka planlar sağlamak yerine, içinde farklı anlamlar barındıran ve saklayan, dağ ve deniz manzaralarını öyküsel bir yaklaşımla betimlemiştir. Çalışmalardaki çok dillilik, kelime ve imgeler arasında ilişki ile katmanlanmış ve izleyiciyi şifreli ipuçlarına yönlendirerek gerçeğe bağ kurmuştur.

Ortaya çıkan anlatı olarak manzaraya bu yaklaşım, Poskoviç’i, manzarayı çok daha az romantik bir vizyonla ilişkilendirme eğiliminde olan diğer çağdaş baskıcılardan ayırıyor. Çevresel temalar, kıyamet sonrası ortamlar, soyutlanmış topografyalar ve post modern harita yapımının ortasında, Poskovic’in duyarlılığı şiirsel bir fabülist olarak öne çıkıyor. Çalışmaları, “modernizmin tutarlılık mitolojisi”nden ve onun sivri, genellikle politik mesajlarından kaçınıyor. Poskoviç, tek bir hikâye anlatmak veya belirli bir amacı savunmak yerine, nihayetinde anlamı inşa etmek için güvendiğimiz araçları ve mekanizmaları araştırmakla ilgileniyor (Schmid, 2017, s.20).

Poskovic, yaşamdan anekdotlar ve gizli göndermeler içeren kelimeler ile parça parça bir araya gelerek bütünü oluşturan olası dünyalar hakkında hikayeler anlatmıştır. Kendi hayatından baskiresimlere uzanan yeni ve sürekli değişen, devam eden belirsizlikler ve karşılaşmalar ile sembol ve yazının gizil anlamlarının ikircikli anlatımını kullanmıştır. Baskiresimlerde görülen, dumanı tüten yanardağlar ve parçalanmaya yüz tutmuş buzullar gibi imgeler ikon konuma gelen çağımızın küresel konularını anımsatmıştır. Kesin mesajlardan uzak duran anlatı dili kelimelerin, görüntülerin ve renklerin uyandırdığı merakla şekillenen çalışmalar bir yer değiştirme duygusu yaratmıştır. “Bu resimler farklı renk versiyonları ya da durumlarıdır. Aynı ayrı renk kalıpları hazırlama, Poskovic’in baskılarından önce farklı renk kombinasyonlarını keşfetmesini sağlamıştır” (Grabowski, 2012, s.94). “Das ist nicht mein Krieg, King Kong ist tot, Das ist Walter, La Cina e viciana, La Liberte y est, Sueno con aventuras artisticas, Rumor de labos grandes” gibi kendine özgü metinleri görsellerle beraber kullanmıştır. Endi Poskovic, kendi web sitesinde “Majestic Serisi” hakkında şu açıklamaları yapmıştır:

Majestic Serisi; hafıza, yer değiştirme ve uzlaşma gibi geniş temalara ilgimi araştırmak hem metnin eş zamanlı okuma hem de resimler arasında bir anlam inşa girişimi izleyiciyi kışkırtır. Bir dizi görsel temsil stratejisini ve hem gerçek hem de yaratıcı olan kesişen

görsel göstergeleri birleştiren bu çalışma grubundaki imgeler, mantıksal sınıflandırma olasılığına direnir ve sonsuz yorumlama olasılıkları yansıtır (Poskovic, 2021).

Görsel 5: Turuncu Ochre ve Zümrüt Yeşili ve Mor ile Tüm Bayraklar Altında (Caspar David Friedrich için), Kozo Haini üzerinde 5 ayrı renk bloktan 12 renkte el baskısı 95,5x131 cm, 2013.

Görsel 6: Batı Cephesinde Turuncu ve Gündüz Mavisi Kırmızı ile Tamamen Sessiz, Kozo Haini kağıdına 3 bloktan 16 renkte elle basılmış ağaç baskı, 101x167cm, 2004-2005.

Crossing (Geçit)

2009-2017 yılları arasında yaptığı “Crossing (Geçit)” adlı taş baskı serisinde Poskovic; zahmetli, çok yönlü ve zaman zaman işbirlikçi baskıresim sürecine buz dağları, Yugoslav mimarisi ve Kahramanlar Vadisi'ndeki Sutjeska Savaşı anıtlarını taşımış ve yeniden şekillendirmiştir. Kendi geçmişine yolculuk yapan, kişisel bir keşif öyküsünü ifşa eden sanatçı, savaş ve şiddetli demografik yer değiştirmelerle harap olmuş yaşamları ve topografyayı alegorik bir biçimde tasvir etmiştir. Hem gerçek hem de icat edilmiş görsellerle bileşik anlatının doğasını araştırmış ve temsil kurallarını aktararak yeni resimsel anlatıların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Değişim, dönüşüm ve canlanma temalarını, ikilemleri düşündüren imgeler oluşturmak için kesiştirmiştir. Gerçeklikten uzaklaşan, bazen sadece dokunsal hale gelen imgeler; heykel, çizim, baskı ve canlandırmanın birbirini bilgilendirdiği çoklu ortam girişimine dönüşmüştür. Baskılar, temel olarak fotoğraf aktarmaları veya çizim kullanılarak oluşturulmuştur (Poskovic, 2018). Endi Poskovic, kendi web sitesinde “Crossing Serisi” çalışmalarını için şu açıklamaları yapmıştır:

Crossing Serisi, kişisel bir keşif hikayesinin altını çiziyor. 2010 yılında, ilk kez Güneydoğu Hersek'teki (eski Yugoslavya'daki Bosna-Hersek) ailemin atalarının doğum yerine geri döndüm. Yolculuk bana tanıdık topluluklarla bir karşılaşma ve zamanın el

değmemiş, ancak çatışma ve şiddetli demografik değişimlerle harap olmuş bir yaşam biçimi sundu. Crossing Serisi, alegorik de olsa bu deneyim üzerine düşünmeye çalışır. Eklemeli ve eksiltici taş litografi yoluyla elde edilen belirsiz topografya tasvirleri, karşılığında litografları bilgilendiren kısa animasyon filmleri için temel sağlar. ... Ardından animasyonları daha fazla çizim için kaynak malzeme olarak kullandım ve süreç yeniden başladı. Crossing Serisi hem gerçek hem de icat edilmiş görsel göstergelerin, ikilemleri düşündüren, yer değiştirme, dönüşüm ve canlanma temaları öneren imgeler oluşturmak için kesiştiği birleşik anlatımın doğasını keşfediyor. Crossing Serisi'nde bu füzyon, ölçek ve temsil kurallarının değişmesine ve yeni görsel anlatıların ortaya çıkmasına izin verir. Tanıdık olmayan, neredeyse dokunsal hale gelirken, tanıdık olan gerçekliğe bir tutamaç sağlar (Poskovic, 2021).

Görsel 7: Mokronoge (Promise to Hagar), Kozo Okawara'da split-roll foto-litografik renkli plakalı taş baskı, 39,5x58,5 cm, 2015-2016.

Görsel 8: Spomenberg (mali), Kozo Okawara kağıt üzerine siyah ve yeşil gri, iki taştan taş baskı, 47x63.5 cm, 2012.

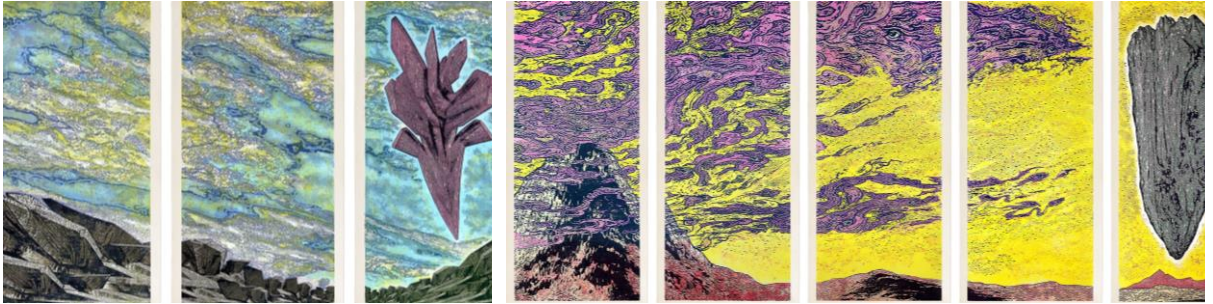
Dream (Rüya)

2017 yılında başlayan ve halen devam eden “Dream (Rüya)” adlı baskiresim serisinde Endi Poskovic, değişime sürekli ayak uyduran bir sanatçı olarak kendi geçmişini aktarmıştır. “Dream Serisi”, geçiciliğin etkilemediği, Yugoslavya'daki çalkantılı olayların harap ettiği bir yaşam biçimini geniş anlamda yansıtmıştır. Sanatçı, yerinden edilme kavramı ile ülkesinin dağılmasının ardından ortaya çıkan süreci görsel imgenin gücünden yararlanarak ele almıştır. Görsel bir proje olan “Dream Serisi”, görüntünün

sınırlarını çeviri, çok katlılık ve seri olma yoluyla genişletmeyi amaçlayan sanatçının baskiresmin analog ve dijital yöntemler arasında devam eden geçişinin de ifadesi olmuştur. Poskovic, tanınabilir görüntülerin temsili aracılığıyla melezleştirilmiş anlatılardan beklenmedik senaryolara kadar bir dizi olasılığı keşfetmeye çalışmıştır. Eserlerde görülen kaya, bulut, rüzgâr izlenimleri hafıza, yer değiştirme ve zaman bağlamında hem soyut hem de tanınabilir bir şekilde tasvir edilmiştir. Sanatçı kendi web sitesinde “Dream Serisi” hakkında şu açıklamaları yapmıştır:

Rüya alegorik bir masaldır, yerinden edilme ve görsel imgenin ortodoksluğuna olan inancım hakkında bir tür roman-nota anahtarıdır. Görünür, gizemi çağrıştıran şiirsel bir dil oluşturur ve tematik ikonografiye gerçeklik ile yanılsama arasındaki açık karşılıklı varlığını sürdürmesini sağlar.

Analog ve dijital alemler arasında devam eden geçişimde Dream, yazılı medyanın sınırlarını çeviri, çok katlılık ve seri olma aracılığıyla genişletmeye çalışan bir çalışma bütünüdür. Bu genişletilmiş görselleştirme süreci, yeni bağlamın ortaya çıktığı yerdir (Poskovic, 2021).

Görsel 9: Ruža (gül): Senin İçinde
Doğdum, Haini kozowashi üzerinde 11
renkte 12 plakadan basılmış renkli ağaç
baskı, her bir panel: 137x72 cm, toplam
boyut: 137x274cm, 2019-2020.

Görsel 10: Gruda (küme): Dinleyici,
Haini kozowashi üzerinde 8 renkte 15 plakadan
Basılmış renkli gravür, her bir panel: 137x72cm,
toplam boyut: 137x457cm,
2019-2020.

Alegorik anlatıma sahip belirli bir alan veya olayla doğrudan hiçbir ilişkisi olmayan imgeler, kendi başına kompoze edilmiştir. Açık bir ortamda konumlanmış bir parça olarak hareket eden, merkezi imge ve çevresi arasındaki ikilik izleyiciyi, eserlerin İngilizce ve Slav dillerinde yazılmış başlıklarıyla birlikte sınırlı görsel verinin ipuçlarını kullanarak bir anlam oluşturmaya teşvik edilmiştir. Çok plakalı renkli

ağaç baskılar için lazer kazıma yöntemi kullanılmıştır. Teknik yenilikler, serinin içeriğine ilham veren düşünce ve yineleme süreciyle örtüşerek, uyumlu olağandışı ve beklenmedik keşiflere götürmüştür (Poskovic, 2018). Teknolojinin imkânları sanatçıyı daha fazla olasılık için hayal etmeye yöneltmiştir. Poskovic hem geleneksel hem de CNC lazer kazıma yöntemi ile ortaya çıkan görseller ile duyuşsal bir deneyim olan dokunsal gerçekliğin özüne hitap etmiş ve geçmişi ile bağ kuran anlatılar oluşturmuştur.

Sonuç

Endi Poskovic'in yaratıcı deneyimi, teknoloji ile şekillenen basılı görüntünün belirli özelliklerini keşfetmesinin bir yolu olmuştur. Sanatçı; çeviri, çok katlılık, seri olma kavramları ile şekillenen baskiresimleri aracılığıyla yer değiştirme, sürgün, hafıza, uzlaşma vb. gibi temaları bağlamlamıştır. Poskovic'in eserlerinde, geleneksel baskı tekniklerinin etkileri ve kompozisyon açısından çağdaş anlatım dili gözlemlenmiştir. Sanatçı çalışmalarını belli bir disiplin içinde yürütmüş ve çalışma sürecini çoęu zaman baskiresim ve kalıpların birlikteliği ile sonuçlandırarak, sergilemeyi tercih etmiştir. Çalışmalarında hem geleneksel yöntemleri hem de çağdaş yaklaşımları ve teknikleri kullandığı gözlemlenmiştir. Poskovic, geleneksel ve çağdaş yöntemler arasında bir ayırım yapmadan sanatsal üretime ve nitelikli çalışmalara odaklanmıştır. Poskovic'in baskiresimle ilgili araştırmalarının varoluşsal bir farkındalıktan kaynaklandığı görülmüştür. Sanatçının beş temel başlık altında farklı seriler olarak değerlendirilen baskiresimleri; kompozisyon ve temalarla birbirinden ayrılmıştır. "La Souffrance et L'Aventure Serisi"nde Poskovic, keskin kenarlı Doğu Avrupa propaganda posterleri gibi farklı etkilere atıfta bulunmuştur. "La Cérémonie Serisi", daha düzenli biçimsel oymalarla göndermeler içeren eş zamanlı üretilen çalışmalardan oluşmuştur. Görsel ve metinleri birleştiren Poskovic'in "Majestic Serisi", beklenmedik yeni bir bağlam sağlayarak baskının okumasını değiştirmiş ve izleyiciyi sürekli olarak yeniden yorumlamaya zorlamıştır. "Crossing Serisi"nde kendi kişisel geçmişine yolculuk yapmış ve taş baskı serisini izleyici ile buluşturmuştur. "Dream Serisi" ile Poskovic; kişisel ve sosyal tarihi, değişen kültürel kimlikleri, çevresel dönüşümü, göçü ve yabancılaşmayı araştırmış ve CNC gibi çağdaş teknik yaklaşımlardan yararlanmıştır.

Yapılan araştırmada, baskı teknikleri ile üretim yapan ve etkili, çağdaş anlatım diline sahip, Amerika'da yaşayan bir sanatçı beş farklı eser serisi ile ele alınmıştır. Sanatçının eserleri, seriler üzerinden incelenmiş, teknik tercihleri, konuları ve ele alış tarzları ortaya çıkarılmıştır. Sanatçının baskiresim serileri ve kimliği arasındaki bağın üretimleri üzerindeki etkisi incelenmiş ve bu inceleme sonucunda

sanatçının eserleri hakkında çıkarımlar yapılmıştır. İncelenen eserlerde, sanatçının özgün tutumu ve ikircikli anlatımı gözlemlenmiştir. Serilerin üretiminde kullanılan teknik tercihler, baskıresimlerin iletişim kurma biçimi olarak karşımıza çıkmıştır. Günümüz baskı sanatlarında Endi Poskovic'in akademisyen bir sanatçı olarak katkılarının yadsınamayacak kadar önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Kaynakça

- Coldwell P. (2018). *Landscapes of Memory*, Zhejiang Art Museum, Hangzhou, China.
- Farber, J. (2007). *Pressing Matters- Bemis Center Grooves on Color Woodcuts of Poskovic and Kunc*, Omaha City Weekly.
- Grabowski, B.& Fick, B (2012). *Baskıresim (Kapsamlı Materyaller ve Teknikler Rehberi)*, Karakalem Kitabevi Yayınları, İzmir.
- Licata, E. (1997). *Endi Poskovic: Recent Work*, Ann University, Wyoming.
- Poskovic, E. (2018). *In Crossing The Dreams To Unnamed Reality*, Celebrating Print, Volume 4, Number 1-2, November.
- Poskovic, E. (2021). *Endi Poskovic Kişisel Web Sayfası*, Retrieved Nisan, 2021, from Endi Poskovic Kişisel Web Sayfası: <https://endiposkovic.com/home.html>.
- Schmid, C. (2017). *Dreamscapes and Distant Homelands: Endi Poskovic's Drifting Worlds*, Department of Art at the University of Minnesota in Minneapolis.
- Shinn, D. (2003). *Woodblock Prints A Revelation At UA*, Beacon Journal Art and Architecture.
- University, M. (2021). *The University of Michigan, Stamp School of Art&Design*, Retrieved March, 2021, from The University of Michigan: https://stamps.umich.edu/people/detail/endi_poskovic.
- Worthen, A. N. (2006). *Endi Poskovic: Large Color Woodcuts*, Des Moines Art Center Catalog.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.